Dr. Miroslav Jindra, anglista, člen poroty:

Posudek na české vydání knihy **Neala Stephensona: Rtuť**

Na udělení Skřipce za rok 2008 překladu románu **RTUŤ (originální titul „Quicksilver") Neala Stephensona, vydaného nakladatelstvím Talpress** v minulém roce, obdržela Obec překladatelů několik nominací z různých zdrojů, především ovšem z řad příznivců a znalců literární fantastiky. Vzhledem k tomu se porota tímto návrhem zabývala velmi vážně a zodpovědně.

Především došla k závěru, že jde o opravdu závažné literární dílo, které nepochybně přerůstá hranice žánru, ve kterém se bohužel už tradičně vydávají více či méně pochybné české překlady, poškozující jak samu produkci tohoto typu, tak čtenářský vkus a jazykový cit. V tomto případě je řada seriózně argumentovaných poukazů na nedostatečnou kvalitu překladu tím závažnější právě proto, že jde o velmi rozsáhlé literárně významné a ve světě respektované dílo.
Je třeba ovšem konstatovat, že jeho překlad musel představovat mimořádně náročný úkol nejen proto, že česká verze díla má přes tisíc stran. Za svoje úsilí by si překladatelé **Hana a Martin Sichingerovi** zasloužili plné uznání, kdyby je bylo možné kvalifikovat jako úctyhodné nejen z hlediska *kvantity* práce do překladu vložené, ale především také z hlediska její nesporné *kvality*. V tomto smyslu jsou některé kritické argumenty, uváděné v nominačních návrzích, občas až příliš tvrdé. Hovoří se v nich o „skandálně špatném", „nehorázném", „strašném" překladu, „překladovém paskvilu" a podobně. I po odfiltrování někdy až příliš silácky a emocionálně formulovaných připomínek se ovšem porota musela s podstatou většiny kritických postojů ztotožnit.

Nejrozsáhlejší, nejpodrobnější a nejvěcnější kritický pohled na tento překlad Sichingerových podal ve 12. čísle loňského ročníku časopisu *Plav* (jednoho z oficiálních navrhovatelů) Daniel Dolenský. Konstatuje se v něm, že překlad prokazuje závažná pochybení pramenící jak z nedostatečných znalostí jazyka originálu, tak ze stylistických neohrabaností v zacházení s jazykem cílovým. Bohužel je třeba upozornit i na to, že některé pasáže vzbuzují podezření, že text nebyl redakčně zpracován, protože jinak by v něm nemohly zůstat některé těžko pochopitelné lapsy; např. „hodil přístroj do rybníka, kde se potopil“ (on, nebo přistroj?) nebo „kde byl vzduch tak čistý, abych zahlédla fresky na stropě“. V textu se vyskytují i neopravené tiskové chyby a dokonce i „hrubky“ jako „vym̲ícení“. Některé formulace působí dost komicky: „Žena se sudem inkoustu na zádech … na něj zakřičela nabídku, a než ji stihl odmítnout, ukázala se druhá žena s inkoustem na zádech, mnohem lepším, a přesto levnějším…“; „oba Angličané postávali u ohně, dokud se z obou stran řádně neopekli…“; a co třeba tato pasáž: „…a ji napadlo něco lepšího. Místo napřáhnutí se postavila, popadla madla zásobní bedny, zdvihla ji nad palubu, a právě když přehazoval nohu přes okrajník, postrčila mu ji šťouchnutím boků do obličeje.“ Podobných „kouzel nechtěného“ se najde několik na každé stránce. Citát z Dolenského: *Sichingerovi do textu vplétají vazby, slova a slovní spojení, která sice nejsou přetažená z originálu, ale přesto jsou v češtině jednoduše nevhodná, neobvyklá (což v tomto případě není pozitivum), anebo zkrátka nešťastně zvolená. Překladatelé silně nadužívají adjektivum „bizarní“, které jsou schopni propašovat téměř kamkoliv, takže se v textu nachází „bizarní rokle“ (505; v orig. „fantastical“), „bizarní roztržky“ (896; „absurd“) i „bizarní ozdoby“ (546; „queerly distorted“ navíc znamená něco úplně jiného). Ustálené české obraty se v překladu neústrojně proplétají a mísí se slovy, která k nim nepatří – vznikají pak podivnosti typu „na koleni spíchnutá košťata“ (502), „Dobrý odhad. Skoro do černého.“ (35)*

V jednom nominačním návrhu se natvrdo upozorňuje, že jakmile Sichingerovi narazí na složitější výrazivo, mechanické opisování z překladového slovníku na ně prozrazuje, že mají se správným přečtením textu občas velké problémy, a jejich překlad podle toho dopadá. Chabá znalost angličtiny vede u nich někdy i k takovým - *bizarním* - omylům, že třeba „gallbladder“ (= žlučník) překládají jako „váček se žlučí“ nebo „grandfather clock“ (= pendlovky) doslovně jako „dědečkovy hodiny“ či – jak opět zaznamenává Dolenský - ke zhůvěřilostem jako „possibly he was just clearing his throat“ (= možná si jen odkašlal) přeloženo jako „možná si jen čistil jícen“ – jak by to asi dělal? Tyto namátkou vybrané podivnosti jistě dostatečně přesvědčivě zdůvodňují odmítavý postoj k tomuto překladovému výkonu.

Závěrem uveďme, že nakladatelství Talpress hodlá vydat další dva díly Stephensonovy románové trilogie *Barokní cyklus* (což lze jen vítat), ovšem zřejmě opět v překladu Sichingerových. O zdaru takového záměru lze po zkušenostech se *Rtuti* důvodně pochybovat.